

فکت شیت ایرانی؛

منتشر می‌شود، نمی‌شود، شده است!

مهم‌تر از فکت‌شیت (برشی از مقاله مهدی محمدی)

دولت آقای روحانی در زمینه انتشار یک فکت‌شیت از مذاکرات لوزان، کارنامه خوبی از خود به جا نگذاشت. درباره فکت‌شیت، مساله در واقع این نبود که جزئیات ریز مذاکرات به افکار عمومی بیان شود، اگرچه ما هنوز درنیافته‌ایم آشکار کردن جزئیاتی که طرف مقابل از آن به طور کامل مطلع است، چگونه می‌تواند به مذاکرات لطمه بزند. با این حال، **مطالبه جزئیات، مساله اصلی نبود. مساله اصلی این بود که تیم ایرانی رسماً و تفصیلاً فکت‌شیت آمریکا را رد کند و بند به بند تضمین بدهد** توافق نهایی که مثلاً در ۹ تیر حاصل خواهد شد، هیچ شباهتی به فکت‌شیت منتشرشده از سوی آمریکایی‌ها نخواهد داشت و این کاری است که دوستان مذاکره‌کننده هرگز انجام ندادند. موضوع اصلی این است که **بویژه درباره ۳ مساله تحریم، تحقیق و توسعه و بازرسی‌ها، تیم ایرانی هرگز فکت‌شیت آمریکا را رسماً و تفصیلاً رد نکرده است.**

من در این نوشته قصد ورود به جزئیات را ندارم، اما وقتی اولاً **دقیق که می‌شویم تفاوت چندانی میان آنچه تا امروز تیم ایرانی گفته با آنچه آمریکایی‌ها ادعا کرده‌اند نیست،** ثانیاً طرف‌های غیرآمریکایی متن فکت‌شیت آمریکا را تایید کرده‌اند، ثالثاً متن فکت‌شیت آمریکا تقریباً در همه موارد با متن مکتوب بیانیه لوزان منطبق است و رابعاً تیم ایرانی هم حاضر به تکذیب رسمی فکت‌شیت آمریکا نبوده است.

اکنون **این نگرانی بسیار جدی** است که علت اصلی گریز تیم ایرانی از انتشار یک فکت‌شیت رسمی این است که اساساً **قادر به تکذیب جزء به جزء فکت‌شیت آمریکا نیست** در حالی که اگر اصرار بر انتشار یک متن موازی داشته باشد چاره‌ای جز این کار نخواهد داشت. فکت‌شیت طرف ایرانی زمانی جدی گرفته خواهد شد که مساله به مساله بگوید چرا آنچه آمریکایی‌ها گفته‌اند خلاف واقع است و مهم‌تر از آن، معلوم کند واقعیت آنچه در لوزان تفاهم شده چیست که آمریکایی‌ها آن را کتمان می‌کنند.

یک **معنای دیگر** گریز از انتشار فکت‌شیت می‌تواند این باشد که دوستان مذاکره‌کننده خود پذیرفته‌اند لاقلاً در برخی موضوعات، آنچه تفاهم کرده‌اند با خطوط قرمزی که خود برای خویش مقرر کرده بودند فاصله‌ای قابل توجه دارد، بنابراین با عدم انتشار فکت‌شیت، در واقع می‌خواهند این پیام را ارسال کنند که تا حدی به اشتباه خود پی برده و بی‌آنکه نیاز به از پرده برون افتادن رازها باشد، فرصتی می‌خواهند تا این ضعف‌ها را جبران کنند.

اما **نکته مهم تری** وجود دارد که در این میانه مغفول مانده است. تیم مذاکره‌کننده فراتر از انتشار فکت‌شیت که مأموریت آن بیان جزئیات مذاکرات یا تفسیر تیم ایرانی از توافقات انجام‌شده است، وظیفه دیگری هم دارد که تاکنون با فراسط از زیر بار آن شانه خالی کرده و آن هم این است که **صرف‌نظر از اینکه اکنون در مذاکرات چه می‌گذرد، این مساله را روشن کند که پارامترهای یک توافق خوب دقیقاً از نظر تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای چیست؟**

با وجود اینکه ممکن است در نگاه اول این موضوع ساده یا حتی پیش پا افتاده جلوه کند، در واقع از اهمیت بنیادین و جایگزین‌ناپذیر برخوردار است و من معتقدم **دقیقاً به همین دلیل هم هست که تیم ایرانی هرگز حتی به انجام این کار نزدیک هم نشده است.**

حتی اگر فکت‌شیت آمریکا را یکسره غیرواقعی بدانیم، حداقل حسن این متن این است که یک **تصویر تفصیلی و دقیق از آرزوهای آمریکا - پارامترهای یک توافق خوب از دید آمریکا -** که قاعدتاً در پی محقق کردن آن در مذاکرات است به ما می‌دهد.

ما نمی‌دانیم از دید تیم ایرانی این پارامترها دقیقاً چگونه تعریف می‌شود. مهم است توجه شود که اظهارات شفاهی در این زمینه به هیچ‌وجه کفایت نمی‌کند. آنچه تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای - اگر خواهان ایجاد یک فضای سالم انتقادی است - موظف به انجام آن است این است که **یک بار برای همیشه بگوید در ۶ موضوع کلیدی تحریم، تحقیق و توسعه، غنی‌سازی، اراک، بازرسی‌ها و فردو، چه چیز را یک توافق خوب می‌داند و چه چیز را یک توافق بد. آن وقت، معیاری فراهم خواهد شد که بتوان براساس آن درباره متن نهایی توافق قضاوت کرد.** در صورت در دست نبودن چنین معیاری، واقعیت این است که دولت می‌تواند هر توافقی بکند و نام آن را توافق خوب بگذارد، همچون آن تیراندازی که تیر را پرتاب می‌کرد، آنگاه دور هر نقطه‌ای که تیر بدانجا اصابت می‌کرد، دایره‌ای می‌کشید و مدعی می‌شد که تیر دقیقاً به هدف خورده است! مهم‌تر از این، وقتی پارامترهای یک توافق خوب از جانب دولت منتشر شود، **آن وقت می‌توان یک درک شفاف از ذهنیت تیم ایرانی هم به دست آورد و فهمید که این دوستان اساساً برای تحقق کدام هدف مذاکره می‌کنند و آن کف بازرسی که هرگز نباید از آن کوتاه آمد، از دید آقای ظریف و همکارانش، چیست و آیا اساساً چنین چیزی وجود دارد؟**

مطالب بیان شده

۱/۱۳- ساعتی قبل از قرائت بیانیه مشترک لوزان، متنی تحت عنوان «خلاصه‌ای از مجموع راه‌حل‌های تفاهم شده برای رسیدن به برنامه جامع اقدام مشترک» توسط مذاکره‌کنندگان ایران، به عنوان محتوای توافق صورت گرفته، در اختیار رسانه‌ها قرار گرفت، که بعدها بعنوان فکت‌شیت ایرانی از بیانیه لوزان مطرح شد.

۱/۱۳- ایالات متحده آمریکا بلافاصله بعد از مذاکرات، بیانیه ای رسمی با عنوان «پارامترهای برنامه جامع مشترک اقدام» منتشر کرد، که به شکلی دقیق، شامل موارد جزئی مسائل مختلف مذاکراتی بود.

۱/۱۵- ساعت ۱۱:۰۴ صبح، سایت وزارت امور خارجه متن معروف به **فکت‌شیت ایران از مذاکرات را** - که پیش از قرائت بیانیه لوزان بین رسانه‌ها منتشر شد - بر روی خروجی خود قرار داد؛ اما ساعتی بعد، در اقدامی عجیب، این متن از سایت وزارت خارجه حذف شد. (خبر شماره ۳۳۴۲۴۹ در سایت وزارت خارجه ایران، که در موتور جستجوی گوگل، صفحه ذخیره شده اش موجود است.)

۱/۱۶- دکتر ظریف: **هیچ فکت‌شیت ایرانی وجود ندارد. چند نفر از دوستان ما یک رشته دستاوردها از مذاکرات را نوشتند.** (برنامه نگاه یک)

۱/۱۷- **دیدار خصوصی مقام معظم رهبری با تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای**

۱/۱۸- دکتر صالحی: **رهبر معظم انقلاب دیروز به آقای ظریف فرمودند که «آقای ظریف شما هم بروید فکت‌شیت ایران را در اختیار مردم قرار دهید. کشور ما با کشور آنها (آمریکایی‌ها) فرق می‌کند. در کشور ما رابطه ملت و دولت یک رابطه عمیق است. این نظام برآمده از رأی ملت است. شما بروید فکت‌شیت را به مردم بدهید.»** (جلسه غیر علنی مجلس)

۱/۱۸- دکتر ظریف: (ضمن تایید سخنان صالحی) **فکت‌شیت ایرانی از بیانیه لوزان نیز به زودی تهیه و ارائه خواهد شد و فکت‌شیت آمریکایی به هیچ وجه قابل قبول نیست.** (جلسه غیر علنی مجلس)

۱/۱۹- دکتر صالحی: سازمان انرژی اتمی و وزارت امور خارجه **فکت‌شیت ایران را تهیه کرده‌اند و هم اکنون در دست وزیر امور خارجه است و در صورت صلاحدید منتشر میشود.** (خبرگزاری صدا و سیما)

۱/۲۰- مقام معظم رهبری: **من به خود مسئولین هم این را گفته‌ام - همین چند روز - مسئولین باید ببینند مردم را و به خصوص نخبگان را از جزئیات و واقعیات مطلع کنند؛ ما چیز محرمانه نداریم، چیز مخفی نداریم. این مصداق همدلی با مردم است... (علنی کردن دستور انتشار رسمی جزئیات) (در دیدار عمومی با مداحان کشور)**

۱/۲۰- (پس از سخنان رهبری) دکتر عراقچی: روایت ما از بیانیه مشترک اخیر همانی است که در رسانه‌ها توسط دکتر ظریف گفته شد. **لزومی ندارد که به فکت‌شیت اهمیتی داده شود.** (خبرگزاری تسنیم) / **ما فعلاً بنای ارائه مکتوب آن را نداریم.** (شبکه خبر)

۱/۲۰- دکتر صالحی: سازمان انرژی اتمی ایران با کمک وزارت امور خارجه فکت‌شیتی را تنظیمی کرده است و در اختیار وزیر امور خارجه کشورمان قرار داده است که در صورت صلاح دید منتشر خواهد شد. (گفتگوی ویژه خبری)

مذاکرات ۸۲-۸۳ و عدم انتشار جزئیات توسط همین تیم مذاکره کننده

آقای روحانی در کتاب «امنیت ملی و دیپلماسی هسته ای» می نویسد:

«بحث مهم در مقطع مهر ۱۳۸۳ بررسی طرح های تبادل شده بین ایران و سه کشور بود که شروع آن به تابستان ۱۳۸۳ بر می گردد... از تاریخ ۸ مرداد ۱۳۸۳ زمان تحویل طرح ایران به اروپا تا تاریخ ۳۰ مهر ۱۳۸۳ که زمان تحویل طرح غرب به ایران بود، فعالیت های دیپلماتیک عمدتاً حول محور این طرح ها قرار داشت. البته طرح دوم ایران نیز به عنوان طرح پنج مرحله ای در ۱۹ مرداد ۱۳۸۳ به طرف اروپایی ارائه شد. هیچ یک از تحولاتی که در این دو ماه و بیست روز به وقوع پیوست در آن مقطع رسانه ای نشد و بعد از آن نیز کمتر در رسانه ها مطرح شد. به عبارتی تاکنون در مورد اقدامات طرفین در این مدت که می توان از آن به عنوان "هشتاد روز بی خبری" یاد کرد، کمتر بحث شده است.» (ص ۲۸۳)

«ذهنیت بدبینانه دیگری هم وجود داشت مبنی بر اینکه امریکا همواره به دنبال تحریم ایران و یا حتی حمله نظامی است و موضوع هسته ای بهانه ای است که آن را رها نخواهند کرد ... اما ذهنیت من این بود که با صبر و تحمل و حوصله و تدبیر، هم با آژانس می توانیم مسایل را حل کنیم و هم با اروپا می توانیم به نوعی توافق دست یابیم.» (ص ۱۵۴)

نکته نگران کننده آنجاست که در آن برهه نیز در نهایت، مذاکرات با نقض عهد طرف اروپایی منجر به شکست توافق انجامید؛ و منجر به ارجاع پرونده ایران به شورای حکام و صدور قطعنامه شورای امنیت علیه ایران شد.

تجربه‌ی فکت شیت آمریکایی توافق ژنو، و اعتماد سازی ما:

علیرغم موضع گیری هایی که تیم مذاکره کننده کشورمان در ابتدای انتشار آن کردند و آن را غیرواقعی دانستند؛ همه موارد ذکر شده در فکت شیت آمریکا از توافق ژنو، در عمل مو به مو اجرا شد و مورد پذیرش مقامات کشورمان نیز واقع گردید. اکنون نیز جان کری با اشاره به تجربه‌ی توافق ژنو در مصاحبه ای در ۲۳ فروردین ماه با دفاع از "فکت شیت" آمریکایی گفت: «واقعیاتی که پارامترها (تفاهم لوزان) بر آن بنا شده، واقعیات هستند. دیروز روس ها نیز در قالب یک بیانیه گفتند که فکت شیت و یا حقایقی که توسط ایالات متحده امریکا بیان شد اطلاعات قابل اعتماد و صحیحی می باشد. من پای تک تک چیزهایی که گفته‌ام و علنی آنها را اعلام کردم، می ایستم. تهران در زمانی که توافقنامه موقت هسته‌ای (توافق ژنو) نیز در سال ۲۰۱۳ میلادی حاصل شد، تفاسیر مختلفی را از آن توافق ارائه کرد، ولی زمانی که نوبت به اجرای توافقنامه رسید، توافقنامه‌ای که اجرا شد، توافقنامه‌ای بود که ما بیان کرده بودیم. و تا آنجا که به ایران مربوط است ایران به تمام ملزومات توافق پایبند بوده است...» «ما اعتماد نمی کنیم. اعتماد، در آنچه ما داریم انجام می دهیم، هیچ جایی ندارد. شما باید اعتمادسازی کنید و این چیزی است که در یک دوره زمانی طولانی رخ می دهد. این توافقی است که بر اساس شفافیت، پاسخ گویی و راستی آزمایی بنا شده است. شما باید بتوانید بدانید چه چیزی در جریان است.»

اما بعد از همکاری و اعتمادسازی ایران با آژانس - که خود جان کری هم اذعان دارد- آمانو مدیر کل آژانس بین المللی انرژی اتمی، ۹۴/۲/۷، در کنفرانس بازنگری معاهده NPT:

در خصوص اجرای پادمان ها در جمهوری اسلامی ایران، آژانس همچنان به راستی آزمایی در خصوص عدم انحراف در مواد هسته ای اعلام شده از سوی ایران براساس پادمان های توافق شده ادامه می دهد. با این حال، آژانس در موضعی نیست که تضمینی معتبر درباره نبود مواد و فعالیت های هسته ای اعلام نشده در ایران بدهد و در نتیجه نمی تواند تضمین دهد که همه مواد هسته ای برای کاربرد صلح آمیز هستند.

۱/۲۲- سرگئی ریابکوف، نماینده روسیه در مذاکرات هسته ای ایران: اطلاعات منتشر شده توسط کاخ سفید در مورد جزئیات توافق لوزان صحیح می باشد. (خبرگزاری اینترفاکس)

۱/۲۳- دکتر صالحی: اکنون نه اینکه ما فکت شیتی نداشته باشیم، داریم، اما مسئولیت این امر به عهده مذاکره کننده ارشد جمهوری اسلامی ایران است که دکتر ظریف است و می تواند با دکتر روحانی اگر صلاح دانستند منتشر کنند. / آمریکایی ها هم فکت شیتشان همین صحبت هایی است که ما کردیم، ولی مواردی را نادرست، مبهم و سؤال برانگیز بیان می کنند. اما اساسش همان هایی بوده که بحث شده و درباره نطنز، فردو، اراک، تحریم ها و دسترسی ها و بازرسی ها بوده است، اساسش همین است. (مصاحبه با العالم)

۱/۲۵- ۲۱۳ نماینده مجلس شورای اسلامی، با امضای بیانیه‌ای از وزارت امور خارجه خواستند که فکت شیت ایرانی بیانیه از لوزان را جهت تبیین بهتر مواضع ایران منتشر کنند.

۱/۲۵- دکتر ولایتی: باغایت به انتشار فکت شیت از سوی آمریکایی ها باید از سوی ایران به همان شکل پاسخ داده شود، و به اکا‌ذیب و مطالب غیرواقعی آنان پاسخ لازم داده شود. (فارس نیوز)

۱/۲۵- دکتر ظریف: ان شاء ... طبق صلاح دیدی که مقامات عالی نظام ببینند و با توجه به وضعیت مذاکرات حتما منویات مقام معظم رهبری را اجرا خواهیم کرد. (مصاحبه با مهر)

۱/۲۶- دکتر روحانی: همه قسمت های مذاکره را به دلیل اینکه هنوز به پایان کار نرسیده ایم، نمی توان بیان کرد. / (دیدار با نخبگان استان گیلان)

۱/۲۸- دکتر ظریف: توافقی نشده که فکت شیت آن را منتشر کنیم. (مصاحبه با قدس آنلاین)

۱/۲۹- ۴۸۵۰ نفر از طلاب و اساتید حوزه علمیه قم در نامه ای به وزیر امور خارجه کشورمان خواستار انتشار جزئیات مذاکرات لوزان شدند. (فارس نیوز)

۱/۲۹- دکتر ظریف: اگر نیازی به انتشار یک فکت شیت باشد، ما فکت شیتی منتشر می کنیم، اما فکر می کنم مردم ایران اکنون اطلاعات بیشتری از حقایق دارند. (مصاحبه با یورو نیوز)

۲/۵- دکتر صالحی: الان مذاکرات شروع شده و وارد جزئیات شدیم و صدور فکت شیت دیگر لزومی ندارد. (برنامه نگاه یک)

۲/۵- سخنگوی سازمان انرژی اتمی: اگر دستوری از جانب ایشان صادر شود، مطاع است و بلافاصله اجرا می شود، ولی دستوری از سوی ایشان نبوده است. اگرچه ما مسئول فکت شیت نیستیم. اما دستوری از جانب ایشان نبوده است.» (حاشیه همایش انرژی هسته‌ای، دیروز، امروز، فردا)

۲/۱۰- دکتر روحانی: فکت شیت ایرانی قبل از آمریکا منتشر شد. شبی که تفاهم بین ایران و ۵+۱ انجام شد و بیانیه‌ای که در لوزان اعلام شد، یک ساعت قبل از انتشار بیانیه لوزان، خبرگزاری های ایران فکت شیت را منتشر کردند و خارجی ها نیز آن را باز انتشار دادند. / نمی دانم برخی حافظه شان ضعیف شده است چراکه قبل از آمریکایی ها ما فکت شیت خود را اعلام کردیم. بنابراین ما نظراتمان را به صراحت گفته ایم منتها برخی شبهه ای ایجاد و مسائلی را مطرح کردند. وزیر امور خارجه ما و رئیس سازمان انرژی اتمی نیز به تفصیل نظرات ایران را اعلام کردند، حال اگر می خواهید مصاحبه های آنان را دوباره منتشر کنید تا فکت شیت دوم منتشر شود. (نشست خبری در پایان سفر به استان فارس)